

Op hem bergeselschappen soude / om de boorz Herto-
ginne van Bendorne te geleiden na Spa: en dat hy
boorzien hadde van de boorzehere bewaringe van 't sel-
ve Casteel gedurende sijn afwesen / want hy hadde
daer toe gecommiteert Tops du Bloys / Heere van
Courlong of Creslong. Als hy nu verstonde dat de
boorz Coninginne genaekte / is hy uit Mechelen ver-
togen na Namur / met alle sijn Hofgesin / beleid met
vele Heeren en Edelen van den Lande: hebbende alle
sijn bagagie opgepakt en doen wechvoeren / alle 't ge-
ne hy hadde binnen de stede van Brussel en Meche-
len / sonder daer iet te laten: ja so verre dat hy dede
verkopen alle probiste van den wijn die hy in den kel-
der hadde / daer by merkelyk genoeg te kinnen geben-
de dat hy wat bysonders in den sin most hebben / noch-
tans en hadde men geen suspicie daer van / so secreet
hadde hy sijn aenflaggen gemaakt / de welk alles naer
hy hem meester van 't kasteel van Namur gemaakt
hadde / aen den dag quam / so men in 't verbolg van
desen sal verstaen.

Den
Jan ver-
tocht mit
Mechel-
len naer
Namur
om de
Conin-
gine te
bergesel-
schen.

Wat de
Prince
van Or-
rangien
Staten
van Hol-
land en
Zeeland
handelen

Doch eer wy daer toe komen / sullen wy eenige an-
dere saken die hier en daer omtrent desen tijd geschied
sijn verhalen. De Prince van Orangien / Staten
van Holland en Zeeland / alhoewel sy luiden wisten
dat de Spangiaerden / Italianen en Bourgoense uit-
ten Lande waren veretrocken / so en waren sy noch-
tans niet sonder achterdenken op den handel van
Don Jan / dewijle sy merkten de grote geveinstheid
die hy van der eerster uren afgepleegt hadde / so hen
ook suspect was / dat niet jegenstaende het eeuwig
Edict onder andere was inhoudende / dat hy hem
soude laten dienen van de naturele ingesetene van den
Lande / hy by hem in sijnen dienst hiel verscheiden
Spangiaerden / en Italianen / hebbende tot sijn Hof-
meester genomen Bavista de Paris / en houdende
achtertraet mette selve en andere gespangolseer-
de. Ook was hen suspect dat hy tracterende tot Hoer-
mette Gedeputeerde van de Staten Generael / eerst
geeffins en wilde verstaen tot approbatie van de pa-
cificatie van Gent / daer na tot Marche in Farn-
ne gesheel op eenen bot / hem resolueerde tegen sijn
eerst voornemen de selve Staten te accorderen / niet
alleen de approbatie van de boorzschreben pacificatie /
maer ook by na al 't gene dat sy begeert hadden / ach-
tende dat sodanigen subijten sterigheid niet boorz en
konde komen uit sijn naturel / maer uit een ander oor-
sake / de welk hem dwong sijn naturel te forceren
boorz eenigen tijd / om tot sijnen besten en gelegenen
tijde / sijnen wille en voornemen te beter uit te voeren:
daerom de boorzschreben Prince en Staten van Hol-
land en Zeeland te meer op haer hoede waren / en
op hen verskertheid lettende. Doch also sy door de
boorzgaende oorloge seer verachttert / en datse seer be-
swaert waren door d'inzehinge en doorzaken van
de dijken / so hadden sy al ober eenigen tijd geresol-
veert / datse tot heme verskertheid alleen in dienst
souden houden 45 Compagnien soldaten / elke Comp-
pagnie tot 113 hoofden / en 30 schepen van oorlo-
ge / met goede ordze te betalen / en dat sy alle het an-
der krijgsvolk souden afdanken / en sich van het
overtallige ontleiden / daer toe sy ook Commissa-
rissen hadden geordonneert / om de selve afdankin-
ge te doen. Hebbende ook verscheiden tractemen-
ten vermindert en eenige afgeschast / om de kosten so
veel mogelijken was te verlichten. Sy hebben ook
Commissarissen geordonneert / die hen in alle Doz-
pen lieten binden / om hen te informeren op de scha-
de die de selve geleiden hadden / so door de soldaten van
hen eigen volk / van de vanden / als van ander on-
gebruik van de Landen / om also op alles te letten en
goede ordze te stellen: ook op de verpachtinge van de
gemene middelen / om te onderhouden en te blijven
in der Anietussen alle de Edelen en Steden van de
selve Landen / wesen de onder 't goubernement van
den Prince met goed bellenken raed van de selve sijn-
ne Excellentie gemaakt / te maken pertinenten staet
op te betalinge van de soldaten en tractementen
en schepen / ordze te stellen op 't onderhouden van de
II. Deel.

Predicanten en administratie der Geestelijke goede-
ren / daer uit de Geestelijke personen alimentatie
werde toegeboegt. Boorz op de betalinge van 't ver-
loop der renten staende geassigneert op de Landen
van Holland / om te boorzkomen alle swarigheden die
ober d'ingesetenen van Holland souden mogen rijzen.
Sy hebben ook gecommiteert eenige Land-drosten/
om de platte landen te bezijden van 't geboefte / dat-
ter vele liep / onder dexel van afgedankte soldaten / den
huisfluiden deel oberlast doende / en meer andere saken
den welstand van den Lande aengaende / daer in al-
le ordze gestelt is geworzen. Den 20 Junij schreef de
Prince aen de Staten Generael desen naerbolgenden
brief in Frans / die wy in Duits alhier hebben wil-
len byvoegen.

Myn Heeren, daer en is niemand van u luiden, of
hy en siet en bekennt wel dat de pacificatie te Gent
gemaakt den 8 van November, en sy geweest de een-
nige en souveraine remedie tot ontallijke quaden en ca-
lamiteiten, welke ons arm Vaderland zijn overkomen,
en dat met eenen afgewent is het onverdragelijke jok
van de wreedheid of tyrannye van de vreemdelingen,
mette welke men ons, en onse nakomelingen, wilde
eeuwelijk benouwen en overvallen.

Wij
by den
Prince
van Or-
rangien
aen de
Staten
Gene-
rael.

Waer toe en met wat geheelheid, rondigheid en
moeiten ik my liberalijk hebbe geemployeert en in ha-
zard gestelt, alle mijne vrienden, broederen, goede-
ren, besit, en 't leven selfs, is ook jegelijk kenlijk, als
ook de dapperheid, goede trouwe en constantie of va-
stigheid de welke de Staten van Holland en Zeeland in
dese sake hebben gebruikt, hebbende met hen eigen
lijf, leven, en middelen, de brugge geleid over de
welke men gekomen is tot een singuliere en gewenste
deugd, is een jegelijk so bekennt dat ik onnodig acht,
als overvloedig zijnde; daer van te discoureren en te
verhalen.

En niet te min also door de factien en flinke practij-
ken van eenige (de welke hen vindende weinig ge-
affectioneert totten Vaderlande) niet pretenderende
dan d'uiterste staten en eeren door 't verlies van 't sel-
ve Land, en onder andere dexelen studeren weder-
om te brengen d'eerste dissentien en civile oorloge,
daer door de weldaden die wy ontfangen hebben door
de hand en eenig faveur van God, lichtelijk mochten
worden vergeten.

't Is also, dat om het devoir dat ik hebbe totten Va-
derlande, en d'affectie die ik altijd gedragen hebbe en
noch drage tot u lieder dienst, ik niet en kan laren u lie-
den met affectie te bidden en vermanen wel ernstelijk,
als ik u lieden vermane en bidde by desen, dat of 't alle
de reste, 't sy door vergetenheid, of door vervaertheid,
of luister van eenige ontleende coleuren, quamen ach-
terwaers te deysen, en uit u luider gesichte en memorie
te trecken, ten minsten dat u luiden gelieve continue-
lijk voor oogen te stellen de deugd die 't gehele Vader-
land ontfangen heeft door de voorz pacificatie.

Op dat gy lieden verstaet 't gene de waarheid is, dat
also 't beginsel van der hope welk jegelijk hadde, van
de Landen te sien wederom gestelt in hen oude ruste,
fleur, en prosperiteit, daer door begonst is, so en isser
ook geen remedie ter wereld van 't selvige goed en ge-
luckig beginsel, tot een gewenschten einde, dan door
de gehele en daedlijke volkomenheid, en perfecte on-
derhoudinge van de poincten daer in begrepen en ge-
capituleert.

Dat is oorsake dat ik u luiden bidde, mijn Heeren,
dat stellende dit in consideratie als d'importantie van
sulken sake meriteert, gy luiden wilt eenmael te dege
te hand houden, op dat den voorz so saligen peys voor
den Lande, en die gy luiden so solemnelijken geswo-
ren, en so menigmael geratificeert hebt, mach ten uit-
einde volkomen en perfect wesen, want tot noch toe
schijnt dat wy eer een schaduwe of figure in apparence
hebben, dan de waarheid en 't lijf; dewelk doet dat wy
in 't generael ons bevinden berooft van de principale
vrucht van dien, te weten van een vaste vereeniging en
suivere vriendschap, met verskert vertrouwen den
eenen metten anderen, aengesien als noch op dese ure,
gelijk

(R. 254)

¶ ¶ ¶

gelijk

gelijk als wy breder vertoninge hebben gedaen, aen mijn Heere van Grobendonk, en den Doctor Leonino, u luiden Gedeputeerde.

Men fiet ook noch niet, dat de goederen gereffiteert, noch gouvernementen vereenigt, noch de uitlanders, die hen verklaert hadden de meeste vyanden van den vaderlande, genomen en gefaccageert hebben de goederen en faculteiten van de inlanders, te wesen vertrocken, noch de gevangenen gestelt in vryigheid, noch de gebannene toegelaten, noch de oude privilegien te zijn gereffiteert, noch 't geattenteerde ter contrarien van dien te wesen gerepareert: maer selts het schijnt dat wederom en op een nieuw men weder soekt lagen en practijken, om allens kens mette voet te stoten d'autoriteit van de Staten, en vremdelingen in geloof of credit te brengen, de gene die beginsel en oorzaak zijn geweest van de generale ruine: ja dat men poogt weder rigoreuselijk te werk te leggen de placcaten op 't stuk van de Religie, weder oprechtende de schavotten, om te tyranniseren de conscientien van de arme inwoonders; en also weder oprijfen quade saden van dissentien of scheuringen, die ons alle calamiteit, miserie en desolatie voormaels by gebrocht hebben, welke saken mijne Heeren, die gy selfs lichtelijk kont oordelen na de wijsheid daer mede u God begaeft heeft, en konnen niet dan doen aenwassen en baren grote veranderingen over d'een en d'ander zijde: Sulx dat seer te vresen is, ten sy dat gy ordre stelt op de volkomenheit van de voorz pacificatie, wy weder sullen vallen in arger staet dan wy ooit te voren geweest zijn.

Boven 't gene dat gy by 't selve middel sult verliefen, neffens alle volkeren, Provincien, en vremde natien, de reputatie en lof die gy lieden alrede verkregen hebt, door die acte of daed so heroyk en grootmoedig. Aengesehen dat jegelijc siende 't gene gy lieden so wel begoft hebt, laet, een sake in de welke gelegen is alle saligheid vryigheid in sulke imperfectie, en dat gy de deure op doet aen de gene die hier namaels over u luiden souden willen sulke wrack nemen als sy begeren, en u luiden 't samentlijk met uwe nakomelingen gebrocht sien onder 't jok van dienstbaerheid, ongelijk onverdragelijker, dan geweest is te voren, de selve en sullen anders niet konnen oordelen, dan 't gene in dese is gedaen tot noch toe, is her-gekomen eer uit eenige passie en qualijk gefondeerde onpatience, dan van eenen gearreffeerde raed, constante vromigheid, en deugtlame resolutie, gefondeert in gerechtigheid en justitie.

Mits welken eenen jegelijken het faveur en goetwilghaid, 't welk men tot nu toe hen toegedragen heeft, keren en veranderen sal in een haet en sporterie, 't gene gy lieden nu mocht schouwen, besorgende de daetlijke en perfecte volkomenheit van alle de poincten van de voorz pacificatie. Also ik u luiden daerom andermaal met affectie en ernstigheid vermane, dat gy lieden doen wilt, en my overfenden u luider goede advijs.

Wyders en kan ook niet laten u luiden te verwittigen dat wy geadverteert zijn, dat eenige benijders of quaedwillige hadden een same gesaid, al of wy alhier oorlogden of krijgden tegen die van Amsterdam, of dat tegen haer lieden practiceerden, 't gene men in der waerheid nimmermeer bevinden sal: maer ter contrarien laten wy hen alhier cosverfieren vryelijk en liberlijk, niet min of meer als andere inwoonders van Holland, hoewel als wanneer de onse komen in hunne stad, sy hen luiden doen de wapenen afleggen, en wy gebruiken in haer lieder respect alle eerbuerheid en vriendschap ons mogelijk, selfs in 't tractaet van voldoeninge of satisfactie hebben wy hertoegeftaen alle 't gene sy hebben mogen eischen, behoudelijc afseentlijk dat sy hen met die van Holland souden in eenigheid voegen, als sy plegen en gewoon zijn in de lasten en generale impositien, en haer verdragen wilden van alle proceduren en maniere van hostiliteit, aengesehen dat volgende de pacificatie tot Gent gemaekt, sy gehouden zijn sulx te doen. En dat sulke eenigheid, is het eenig fondament en principael einde, by welke d'artikel van voldoeninge is geinsereert of

gestelt in de voorz pacificatie, sonder welke den peis niet en kan consistieren of sorteren effect, en nochtans betonende hen strak en traeg tot so redelijke saken, geven genoeg te kennen, dat sy genen groten lust en hebben te maintaineren den peis en ruste publijk van den lande. Also de voorz Heeren van Grobendonk en Leoninus, en ook d'andere Heeren gesonden by sijne Hoogheid, hebben mogen sien en kennen: 't welk ik u luiden wel hebbe willen waerschouwen, op dat gy 't metter waerheid mocht oordelen, en ordre stellen, op dat de generale peis mach worden onderhouden, als tot welstand en ruste van den lande behoort.

Mits welken na mijne affecteuse gebiedenisse in u luiden goeder gratien, bidde God mijne Heeren, u luiden te verlenen een goed lank leven. Uit Haerlem desen 20 Juny, 1577. Onderstond. U geaffectioneerde Vriend en Patriot tot uwen dienst. Ondertekent *Gwilielam de Nassau*. Het opschrijft was: Aen mijn Heeren de Gedeputeerde van de Staten Generael deser Nederlanden, wesende vergadert tot Brussel.

DE Prince van Orangien / op dat hy alle swaergheden en on-vrede van binnen in alle de plaetsen en steden van sijn gouvernement soude wech nemen / en beter ordze stellen / en een jegelijc contentement geben / reis de in desen tijd van d'een stede in d'andere / ook het gansche Noorder-quartier dooz / alwaer hy sedert sijne eerste aankomste in Holland naer sijne uylandigheid / niet en was geweest / dooz de grote occupatie / swaergheden en beletselen die hem dagelijc doozgekomen waren. Het ware hy na onnooghijk te beschrijven de grote blijdschap en vromde die dooz sijne komste ontfingen / elk hielt hem geluckig die hem maer en konde kromen te sien / sy hielden hem / naest God / dooz den eenigen berlosser van alle hare zonden / en dat hy hen uitte slavernie der Spanjaerden en vromdelingen verlost hadde: 't gemeen volk in het Noorder-quartier en noemden hem niet dan *Willem-vader* / sy spraken en riepen tegen den anderen *Willem-vader is gekomen* / en dat met sulken affectie / dat men de blijdschap in 't herte woefende / uit de ansichten mocht scheppen / waer hy riet / *werdt aengemenen* / en dooz goed gehouden en achttertookt / haer gelijken de Prince van Orangien waer hy quam woonde hy de minste / so wel als de meeste / alle vromdelijkheid en goed gelaet / met woorden en alle manieren / so datse van hem hadden een seer goed genoegen en contentement / tracteerden hem met de Princesse / die ober al naede reis de / en sijn Hof-gesin en Staet seer wel en met goeder herten / want hy hem naer elk humeur in alle redelijchheid wist te accommoderen. Als hy nu alom geboest was in het Noorder-quartier / so sijn middelreijde de saken tussen *Don Jan* en de Staten Generael in een anderen staet gelopen / so kop hier naer verhaalen sullen. Dooch de Prince van Orangien noch in 't Noorder-quartier zijnde / en den losen en beztegeelijken handel van *Don Jan* verstaende / sond aen de Staten Generael in groter uwerghigheid / gebende de selve te betseuen / hy alden sy luiden wilden alle hare macht behendelijc doen bergaderen / en daer toe niet meer dan 3000 Duitse paerden aememen / dat licht om doen soude wesen / *Don Johan* de stad en 't kasteel van *Barnen* ('t welk hy doe ingenomen hadde / so verhoek sal werden) te doen verlaten / mitsgaders het ghele land van *Lutsemburg* / en hem te benemen alle middelen om binnen in dese landen te mogen geseken: maer dese vermaninge des Princen en hadde geen gebooz / gelove / noch plaetse by vele / de welke meenden daer ware noch goede hope / om de sake sonder oorloge wederom tot at voort te brengen.

Cherhoel werd de Prince seer gefolliteert / om in *Spahand* te kromen / om hen luiden aldaer met sijne preferentie / en goeden raed behulpig te wesen en te assistieren / 't welk hoe wel daer grote swaergheden in was gelegen / en dat de Staten van Holland en Zeeland 't selve ongaerne gesten hadden / wesende dooz eenig ongeluck van sijnen persoon / eenelijc geaccomodeert is ge-

De Prince van Orangien reisde door alle de steden van sijn gouvernement / en in 't Noorder-quartier.

De groten liefde en affectie die de Hollanden den Prince van Orangien toedijgen.

De Prince send aen de Staten Generael / en doet een booz sacht / om *Don Jan* uit het land te verdriven.